

Έκφοβισμός - Bullying

/ Γενικά Θέματα / Κοινωνιολογικά (κοινωνική πρόνοια & οικογενειακά θέματα)

τοῦ κ. Ἀντώνη Περικλέους Φιλολόγου, Βοηθοῦ Διευθυντοῦ

Συχνά παρουσιάζονται στίς μέρες μας έκφοβιστικές πρακτικές καί συνήθειες. Τά ΜΜΕ, σχεδόν καθημερινά φιλοξενοῦν, ὡς πρωτοσέλιδο, σχετικούς τίτλους εἰδήσεων. Ὁ έκφοβισμός ἔχει ἐξελιχθεῖ ὡς μάστιγα τῆς σύγχρονης καί καθόλα ἀνεπτυγμένης ἐποχῆς μας καί διαφαίνεται ὅτι τά έκφοβιστικά κρούσματα ὀλοένα καί αὐξάνονται. Καί εἶναι νά διερωτᾶται κανεῖς, σέ ποιά σύγχρονη ἐποχή ἀναφερόμαστε, ὅταν ἀναπτύσσονται συμπεριφορές ἀναχρονιστικές, ὅπως εἶναι οἱ έκφοβιστικές;

Ὁ έκφοβισμός (ἢ μπούλινγκ, ἀγγλ. bullying) ἀναφέρεται στή σωματική καί ψυχολογική κακοποίηση ἢ μείωση προσώπων σέ μία ὁμάδα. Παρά τήν ἐντύπωση ὀρισμένων ὅτι ἀποτελεῖ ἀποκλειστικά σχολικό φαινόμενο, στήν πραγματικότητα ἐμφανίζεται σέ ὅλες τίς ἡλικίες καί τίς κοινωνικές ὁμάδες. Μπορεῖ νά συναντηθεῖ σέ ὀποιοδήποτε τύπο σχολείων καί σχολικῶν ἐγκαταστάσεων, στόν στρατό, σέ ἀθλητικά σωματεῖα, στή φυλακή ἀλλά καί στήν οἰκογένεια ἢ στόν χῶρο ἐργασίας.

Είναι μία μορφή κακοποίησης ή εξαναγκασμού.

Αναντίρρητα θά μπορούσε νά λεχθεῖ ὅτι εἶναι σύμπτωμα μοναδικό τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ ἱστορία ἐντούτοις μᾶς διαψεύδει. Ὁ ἐκφοβισμός φαίνεται, καί θά τολμήσω νά τό ἰσχυριστῶ, ὅτι παρουσιάστηκε σχεδόν ταυτόχρονα μέ τήν ἀνθρωπότητα. Σημασία βεβαίως δέν ἔχει ἡ ἱστορική ἀναδρομή ἢ μελέτη τοῦ ἐκφοβισμοῦ, ἀλλά ἡ ἐξάλειψή του, ἐάν αὐτό εἶναι δυνατό. Ὡστόσο, γιά νά ὀλοκληρώσω τή σκέψη μου, παρουσιάζεται ἐντονότερα σέ περιόδους ὅπου τρέφεται ἡ μεγαλομανία καί ἀναπτύσσεται ὁ ἀνθρώπινος ἐγωισμός καί ἀυθεντία. Συνεπῶς δέν θά ὑπερέβαλλα, ἐάν δήλωνα, ὅτι ἡ ἀνθρωπότητα σιγά σιγά ἐπιστρέφει σέ μεσαιωνικές συνήθειες καί πρακτικές. Δέν θά τολμοῦσα νά ἀναφερθῶ σέ μεσαιωνικό πολιτισμό, γιατί τότε θά ἔπιπτα σέ μέγα ἠθικό σφάλμα. Εἶναι ἀδύνατο ὁ ἐκφοβισμός νά θεωρηθεῖ στοιχεῖο πολιτισμοῦ. Εἶναι ἀκριβῶς γι' αὐτό τόν λόγο πού μπορεῖ κάποιος νά ἰσχυριστεῖ ὅτι κοινωνίες πού παρουσιάζουν ἐντονα φαινόμενα ἐκφοβισμοῦ εἶναι κοινωνίες πού πάσχουν πολιτισμοῦ.

Ἀκριβῶς σέ αὐτό τό σημεῖο τίθεται ἀβίαστα τό ἐρώτημα: Ἐν ἔτει 2022, δέν ὑπάρχει πολιτισμός; ἢ καλύτερα, ἀπαρχές τοῦ 21ου αἰῶνα καί παρουσιάζεται ἔκπτωση πολιτισμοῦ; Μοιραία ἡ σκέψη μας ὀδηγεῖται πιά ἀπό τόν ἐκφοβισμό στόν πολιτισμό. Τί ὀρίζουμε λοιπόν ὡς πολιτισμό; Πολλοί θά συμφωνοῦσαν μέ τήν ἄποψη ὅτι πολιτισμός εἶναι τά μεγάλα ἐπιτεύγματα τῆς ἀνθρωπότητας, ἀπό τήν ἀρχαιότητα μέχρι τίς μέρες μας. Τά μοναδικά γραπτά κείμενα τῶν προγόνων κάθε λαοῦ, οἱ προφορικές παραδόσεις του, τά θαυμαστά οἰκοδομήματά του καί οἱ διάφορες ἐφευρέσεις πού διευκόλυναν τή ζωή μας. Εἶναι περιττό νά τονιστεῖ ὅτι στίς μέρες μας κυρίως, ὁ πολιτισμός τείνει νά ταυτιστεῖ μέ τήν εὐμάρεια καί τόν πλοῦτο. Μία προσεκτική ματιά στήν καθημερινότητά μας θά μᾶς πείσει γιά τοῦ λόγου τό ἀληθές. Ποιές οἱ προτεραιότητες κάθε σημερινῆς οἰκογένειας ἀλλά καί κάθε κράτους;

Μελετώντας τίς σχολικές αὐλές κάθε ἡλικίας (σημειώνω τήν ἄποψη τῶν περισσότερων ἐρευνητῶν, ὅτι τά σχολεῖα ἀποτελοῦν τόν καθρέφτη κάθε κοινωνίας), εὐκόλα θά διαπιστωθεῖ, ἀπό τή μεταξύ τους κουβέντα, ἡ ποιότητα τοῦ λεξιλογίου πού χρησιμοποιοῦν. Ταυτόχρονα, εὐκόλα θά διαπιστωθεῖ τό «φτωχό τοῦ λόγου μας», τό πόσο φτωχύναμε τή λαλιά μας. Ὅσο κι ἂν ξενίζει, λέξεις ὅπως: καλημέρα, παρακαλῶ, εὐχαριστῶ, συγγνώμη, συγχώρα μέ, μπορῶ νά διακόψω ... ἀκούγονται σπάνια. Παράλληλα παρατηρεῖ κανεῖς ὅτι εὐγενικές πρακτικές καί συνήθειες, πού ἄλλοτε θεωροῦνταν δεδομένες, τείνουν νά χαθοῦν. Θύματα κι αὐτά ἐνδεχομένως τῆς ποιοτικῆς καθημερινότητάς μας. Σκέφτομαι ὅτι ὁ σύγχρονος πολιτισμός, παιδί καί αὐτός τοῦ καιροῦ μας, δέν ἔχει χῶρο γιά εὐγένειες καί ἀνθρωπισμούς. Ἴσως, ἀλλά ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἄς σκεφτεῖ καλά τίς ἐπιλογές του καί τίς ὁδοῦς πού ἐπιλέγει νά πορεύεται. Ὑπάρχει κόστος γιά κάθε πράξη, γιά κάθε ἐπιλογή. Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, γέννημα, θρέμμα, ἐνός

άλλιώτικου πολιτισμοῦ, τοῦ τεχνικοβιομηχανικοῦ, δέν ὑπολείπεται νοός. Ἄλλωστε τά διάφορα ἐπιτεύγματά του τό μαρτυροῦν. Ὑπολείπεται ὡστόσο ἠθικῆς, μίας ἠθικῆς πού νά κυριαρχεῖ τῶν ἐνστίκτων καί τῶν παρορμήσεων καί αὐτή ἡ ἠθική διδάσκεται καί καλλιεργεῖται. Ἡ ἀπουσία αὐτῆς τῆς ἠθικῆς ἐπίσης μαρτυρεῖται ἀπό τά «ἐπιτεύγματα» τῆς σύγχρονης κοινωνίας. Θρέμμα της καί ὁ ἐκφοβισμός. Ζητούμενο δέν εἶναι νά ἐνοχοποιήσουμε ἢ ἀκόμα καί νά καταστρέψουμε τά ἀνθρώπινα ἐπιτεύγματα. Ζητούμενο εἶναι, οἰκογένεια καί σχολεῖο νά διδάσκουν καί νά καλλιεργοῦν συμπεριφορές καί στάσεις, πού νά ἀναπτύσσουν ἀξίες φιλόφρονες καί χρηστό ἦθος.

Οἱ ψυχές τῶν παιδιῶν εἶναι εὐπλαστες, εὐαίσθητες, αὐθεντικές καί ἔχουν ἀνάγκη διαμόρφωσης. Ζητοῦν τά παιδιά τίς γνώσεις. Ἐμεῖς τίς προσφέρουμε. Ὄταν κατανοήσουμε τίς τεράστιες εὐθύνες, πού ἔχουμε ἀπέναντι στά παιδιά μας, ἴσως σκεφτοῦμε νά ἀδράξουμε τόν χρόνο, νά ρίξουμε λίγο τούς ἔντονους ρυθμούς ζωῆς καί νά νοιαστοῦμε ἔμπρακτα γιά τήν ποιότητα τῶν παιδιῶν πού ἀποφασίσαμε νά γεννήσουμε καί συνεπῶς νά μεγαλώσουμε. Οἱ Ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, σύγχρονοι καί παλαιότεροι, εἶπαν καί ἔγραψαν πολλά γιά τό ἀνάθρεμμα τῶν παιδιῶν. Γνωστή καί ἡ πληθώρα ἀκαδημαϊκῶν ἐρευνῶν περί σύγχρονης παιδαγωγικῆς. Ἡ θεωρία ὑπάρχει, λείπει ἡ πρακτική.

Ἀπλά παρατηρώντας τήν πολύβουη κοινωνία μας καί τήν προσωπική μας καθημερινότητα καί συγκρίνοντάς την, εὐτυχῶς πού ὑπάρχουν οἱ μνημεῖς, μέ κοινωνίες ἄλλων ἐποχῶν, πολλά θά διαπιστωθοῦν. Καταρχάς θά θυμηθοῦμε ὅτι τά ἐκφοβιστικά περιστατικά ἦταν πολύ περιορισμένα καί γι' αὐτό ἐλεγχόμενα. Ἄκουγες τό παρακαλῶ, τό εὐχαριστῶ, τό συγγνώμη. Ἐβλεπες μάτια νά κοιτοῦν κάτω καί νά καθρεφτίζουν συνάμα τή μεταμέλεια. Ἐπικρατοῦσε μία ἀπλοϊκή εὐγένεια καί συνήθειες πού σέβονταν τόν συνάνθρωπο.

Δέν κομίζω «γλαῦκας εἰς Ἀθήνας» ἀλλά ἡ ἐπιστροφή στό παρακαλῶ, στό εὐχαριστῶ, στό συγγνώμη, στό Πάτερ ἡμῶν, θά ἀποτελέσει ἀρχή καλῶν.

Παράκληση τεύχος 111

imlemesou.org